AVİM
AVRASYA İNCELEMELERİ MERKEZİ
CENTER FOR EURASIAN STUDIES

AVİM Yorum • No: 2019 / 28 • Mart 2019

HOVHANNES TUMANYAN'I ANARKEN

Çimnaz İ. DEMİRCİ

Bütün Ermenilerin Ozanı olarak bilinen Hovhannes Tumanyan, bu yıl doğumunun 150. yıldönümü kapsamında anılmaktadır. 1869-1923 yılları arasında yaşayan Hovhannes Tumanyan, Ermeni edebiyatının önemli ulusal şairlerindendir. Ermeni edebiyatına birçok eserler kazandıran Tumanyan, edebi kişiliğinin yanı sıra toplumsal konulara olan ilgisi ve bu konularda yapmış olduğu çalışmalarla da bilinen önemli bir aktivisttir. Toplumsal konularla ilgili yaklaşımlarını yazdığı eserlerine de yansıtan Tumanyan, bölgede yaşanan siyasi gelişmelerin toplumları birbirine düşman ettiğini ve bu problemlerin aşılması için barışın ve sağduyunun ne kadar önemli olduğuna dikkat çekmeye çalışmıştır. Şair ve aktivist Tumanyan, farklı dini, etnik, kültürel ve coğrafi yapılara ait olunsa da aynı coğrafyada yaşayan insanların ortak hayat tarzına sahip olduklarını ve bu özelliklerin bölge halkları arasında birleştirici bir unsur olduğuna vurgu yapmıştır.

Birinci Dünya Savaşı yıllarında yaşanan Türk-Ermeni olayları esnasında Tumanyan, Tiflisteki aydınları harekete geçirerek iki halk arasında daha büyük acıların yaşanmaması için çalışmıştır. Bölge halklarının yaşadığı bu acının siyasi tarafların politik çıkarlarından kaynaklandığını ve Türk-Ermeni barışının sağlanması konusunda aydın ve entelektüel kesimin çalışmasının önemine vurgu yapmıştır. Nitekim Sovyet Ermenistanı hükümeti döneminde kurulan Ermenistan Yardım Komitesinin başkanlığını yürüten Tumanyanın, Kasım-Aralık 1921 yılında Taşnaksutyun Cemiyetinin daveti üzerine İstanbula gelişinin temel amaçlarından biri Ermeni muhtaçlara yardım toplamak olsa da bu ziyareti sırasında bir dizi faaliyetlerde bulunmuştur. Ermeni cemaati ve dernekleriyle yaptığı toplantılarda yeni dönem Sovyet Ermenistanın komşularla iyi ilişkiler kurmayı ilke edindiğini, Ermeni halkının gelişimi için komşu Türkiye ile iyi ilişkiler içinde olması gerektiğinin altını çizmiş ve Ermeni toplumunun kültürel devamlılığının esas olduğuna vurgu yapmıştır. Bu konuda Ermeni aydınlarının siyasi çıkarlara alet olmadan iki toplum arasında barışı ve güveni tesis edecek çalışmalarda bulunmaları gerektiğini ve aynı coğrafyada yaşayan Türk-Ermeni toplumları için bunun son derece gerekli olduğunun altını çizmiştir.

Hovhannes Tumanyan, Ermenilerin bugünlerde yurt içinde ve yurt dışında çeşitli etkinlikler ile andıkları önemli bir aydını. Tumanyan anılırken yaklaşık yüzyıl önce Türk-Ermeni ilişkileri konusunda aydınlardan beklediği yaklaşım günümüzde iki ülke ilişkilerinin yönünü değiştirecek kadar önemlidir. Tumanyanın bölgede barışı tesis etme ve Ermeni toplumunun geleceği için bölge ülkeleriyle iyi ilişkiler kurma ve bu konuda aydınların akılcı inisiyatif alma beklentisi ne yazık ki günümüz Ermeni aydınlarının tercih etmediği (edemediği) bir sorunsal. Dağlık Karabağ sorunu ve sözde soykırım iddiaları sebebiyle

bölgede izole yaşayan ve bölgesel projelerin dışında kalarak her anlamda giderek güç kaybeden Ermenistanın, hakim siyasi grupların günü kurtarmaya yönelik politikalarıyla yönetildiği bir gerçektir. Ülkenin sorunlarını çözme konusunda başarılı olamayan siyasiler, diasporanın soykırım başarısına sığınarak kendi siyasi hayatlarının ömrünü biraz daha uzatmaya çalışmaktadırlar. 1915 olaylarını soykırım olarak niteleyerek Türkiye karşıtlığı yapan diaspora, Ermenistanın bugün karşı karşıya kaldığı gerçekleri görmezden gelmektedir. Ermenistan, soykırım iddiaları ile varlığını sürdürmeye çalışan diaspora ile siyasi çıkar uğruna halkını bulunduğu durumdan çıkarmak için pragmatik politikalar üretemeyen siyasiler arasında sıkışmıştır. Sovyet sonrası bölgenin en fakir ülkesi olarak kalan Ermenistanın bu süreçten çıkabilmesi ve komşularıyla normal ilişkiler kurabilmesi konusunda akılcı ve gerçeklere dayalı bir tutum sergilemesi gerekmektedir. Türkiyenin 1915 olaylarının araştırılması için Türk ve Ermeni tarihçilerinden oluşan bir komisyon kurulması teklifi Ermeni aydınlarının tutumuyla iki ülke arasındaki ilişkilerin yeniden inşası için önemli bir dönüm noktası olabilir. Yıllardır siyasi malzeme yapılan iddiaların araştırılması konusunda Ermeni aydınlarının inisiyatif almaları tarihi bir sorumluluktur.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: DEMİRCİ, Çimnaz İ.. 2026. "HOVHANNES TUMANYAN'I ANARKEN." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2019 / 28. Mart 13. Erişim Kasım 17, 2026. https://avimbulten.org/tr/Yorum/HOVHANNES-TUMANYAN-I-ANARKEN

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır